

## Tingkah Laku Pengundi Felda dalam PRU-14: Identifikasi Parti, Sosiologikal atau Pilihan Rasional

*(Felda's Voter Behaviour in GE-14: Party Identification, Sociological or Rational Choice)*

MOHAMMAD AGUS YUSOFF & SHAH MOHD AKMAL ABDUL HALIM

### ABSTRAK

*Sebelum Pilihan Raya Umum ke-14 (PRU-14), Felda adalah kawasan deposit tetap parti pemerintah Barisan Nasional (BN). Ini kerana dalam pilihan raya sebelum ini pengundi Felda telah memberikan kesetiaan kepada BN yang telah banyak berjasa kepada mereka. Selain itu, Felda juga merupakan kawasan pengundi Melayu yang cenderung mengundi berdasarkan pendekatan sosiologikal, iaitu mengundi mengikut kelompok sosial mereka. Namun dalam PRU-14, BN telah gagal mengekalkan deposit tetap ini setelah beberapa kawasan Felda tumbang kepada parti oposisi Pakatan Harapan (PH). Perubahan ini adalah disebabkan oleh banyaknya isu Felda yang berbangkit sehingga pengundi tidak lagi mengundi berdasarkan kesetiaan kepada parti atau kelompok etnik tetapi berdasarkan pilihan rasional. Kajian ini dilakukan menerusi pendekatan kualitatif dengan menggunakan sumber sekunder daripada laporan SPR, buku, jurnal, makalah, laman sesawang, akhbar atas talian dan beberapa bahan lain sebagai data kajian. Data-data ini kemudiannya dianalisis secara kualitatif. Artikel ini membincangkan hal ini dengan memberi fokus kepada tiga perkara berikut. Pertama, menelusuri tingkah laku pengundi Felda sebelum PRU-14. Kedua, mengenal pasti pencapaian parti yang bertanding di kawasan Felda dalam PRU-14. Ketiga, menilai faktor berlakunya perubahan tingkah laku pengundi Felda daripada menjadi deposit tetap BN kepada mengundi oposisi PH. Dapatan kajian mendapati pengundi Felda tidak lagi mengundi mengikut kesetiaan kepada parti atau kelompok etnik, tetapi berdasarkan kepada pilihan rasional, iaitu isu-isu seperti IMDB, FGV, dan skandal-skandal Felda. Isu-isu ini dengan cepat mempengaruhi tingkah laku pengundi Felda apabila media baharu memainkan peranan dalam menyampaikan maklumat ini kepada mereka. Di akhir analisisnya, artikel ini berhujah peralihan tingkah laku ini telah menyumbang kepada kegagalan BN mempertahankan kuasanya dalam PRU-14.*

*Kata kunci: PRU-14; pengundi Felda; prestasi parti; tingkah laku pengundi; pilihan rasional*

### ABSTRACT

*Felda settlements have always been Barisan Nasional's (BN) fixed deposits, but that was prior to the 14th General Election (GE-14). It was mainly due to the settlers' undivided loyalty to the ruling party in view of its massive contributions in the development of the settlements. In addition, the Malays, a majority ethnic of Felda settlements casted their votes based on sociological approach, ie. voted according to social or ethnic group. Unexpectedly, in the GE-14, BN failed to retain its strongholds as numerous Felda constituencies fell to the opposition Pakatan Harapan (PH). The latest Malaysian political tsunami occurred due to numerous unresolved Felda-related issues. It showcased a major shift in the electorates' voting behaviour from ethnic-based to rational choice. This study was conducted through a qualitative approach using secondary sources from SPR reports, books, journals, articles, websites, online newspapers and other materials as research data. These data are then analyzed qualitatively. This article discusses the change in regards of three matters. First, identifying the settlers' voting behaviour prior to the election. Secondly, analyzing contested parties' electoral performance in the Felda settlements. Thirdly, assessing change factors, or causes of BN's loss of its fixed deposits to the oppositions. The findings reveal that voters in Felda settlements were no longer voting based on loyalty to a party or any ethnic group, but based on rational choice. The electoral decision was based on an array of issues like IMDB, FGV, and Felda scandals. The issues plus a role of new media in*

*spreading information and sentiment aggravated the desire to change amongst Felda settlers. In the final analysis, this paper argues the voters in Felda settlements voted on rational choice basis, and the altered voting behaviour contributed to the BN's failure in retaining its power in the GE-14.*

*Keywords: 14<sup>th</sup> GE; Felda voters; party performance; voting behaviour; rational choice*

## PENGENALAN

Pilihan Raya Umum ke-14 (PRU-14) adalah berbeza daripada PRU sebelumnya kerana inilah kali pertama Barisan Nasional (BN) berjaya ditumbangkan dalam sejarah pilihan raya di Malaysia. Satu faktor penting yang menyumbang kepada kekalahan BN dalam PRU ini adalah kerana merosotnya pengaruh BN di kawasan-kawasan luar bandar dan juga tanah rancangan Felda (atau Lembaga Kemajuan Tanah Persekutuan). Sebelum ini, rakyat di kawasan ini mengundi BN berdasarkan konsep jasa dan kesetiaan, sentimen keMelayuan serta tanggapan bahawa hanya UMNO/BN yang layak memerintah Malaysia. Namun, dalam PRU-14, pengundi Felda yang selama ini menjadi deposit tetap BN telah mengalihkan sokongan mereka menyebabkan BN gagal mengekalkan kuasanya di peringkat kerajaan pusat. Susulannya, apakah faktor yang menyebabkan berlakunya perubahan tingkah laku pengundi Felda ini? Artikel ini membincangkan hal ini dengan mengenal pasti pencapaian parti-parti politik yang bertanding di kawasan Felda, dan faktor-faktor yang mempengaruhi tingkah laku pengundi Felda untuk 'bertukar angin' daripada menjadi pengundi tegar BN kepada menyokong PH.

## LATAR BELAKANG

Dalam ilmu sains politik, terdapat tiga pendekatan dalam menilai tingkah laku pengundi iaitu pendekatan identifikasi parti, sosiologikal dan pilihan rasional. Artikel ini mengaplikasikan tiga pendekatan ini untuk menilai tingkah laku pengundi Felda dalam menentukan pilihan mereka dalam PRU-14.

Apa itu pendekatan identifikasi parti? Campbell et al. (1960), sekumpulan psikologis sosial daripada Universiti Michigan Amerika Syarikat menyatakan identifikasi parti adalah ikatan dan kesetiaan seseorang kepada sesuatu parti yang dibentuk melalui proses sosialisasi politik, iaitu proses yang menurunkan dan menerapkan nilai dan norma daripada satu generasi kepada generasi yang

lain. Nilai dan norma itu diperturunkan oleh agen sosialisasi seperti ibu bapa, saudara mara, jiran, rakan, sekolah dan organisasi politik. Kata Campbell et al. (1960) lagi, apabila pengundi telah yakin sesebuah parti dapat memenuhi keperluan mereka atau telah berbakti kepada mereka, maka pengundi akan terus mengundi parti itu tanpa mengambil kira isu-isu politik yang dibangkitkan. Begitupun, ikatan pengundi terhadap sesuatu parti tidak bersifat mutlak dan boleh berubah arah kepada parti lain berdasarkan faktor calon dan isu-isu yang ada pada masa pilihan raya diadakan.

Butler & Stokes (1969) pula mendefinisikan identifikasi parti sebagai kesetiaan seseorang kepada sesebuah parti sehingga menjadikan parti tersebut sebagai sebahagian daripada dirinya. Ini berlaku disebabkan oleh faktor persekitaran seseorang itu dibesarkan, termasuklah pengaruh ibu bapa dan keluarga. Proses ini mewujudkan 'imej-partisan diri' (*partisan-self image*) yang seterusnya membentuk imej parti-parti politik tertentu dalam minda mereka, sehinggakan mereka berasa begitu dekat dengan parti tersebut. Imej inilah yang mempengaruhi tingkah laku pengundi untuk memilih berdasarkan parti tanpa mengambil kira hal-hal lain.

Sarjana-sarjana lain yang mengkaji dan meneliti identifikasi parti ini juga memberi definisi yang lebih kurang sama. Contohnya, Abramson (1979), Weisberg (1980) dan Berglund et al. (2005) melihat identifikasi parti sebagai perasaan satu parti politik atau kelompok elit tertentu yang setia kepada kelompok atau parti mereka biarpun apa juga isu yang muncul dalam pilihan raya. Sebelum PRU-14, beginilah tingkah laku pengundi Felda terhadap BN. Mereka setia menyokong BN kerana mereka terikat dengan kelompok etnik dan keluarga yang sama dan juga kerana terikat dengan jasa budi BN yang selama ini membantu kehidupan mereka.

Satu lagi pendekatan tingkah laku pengundi ialah model sosiologikal. Model ini telah diperkenalkan oleh Lazarsfeld et al. (1968) di Universiti Colombia semasa menilai pilihan raya presiden Amerika pada tahun 1948. Model ini menghujahkan seseorang pengundi cenderung memilih berdasarkan kepada kumpulan kelas sosial, etnik atau wilayah. Aspek sosiologi yang paling mempengaruhi tingkah laku

pengundi dalam pilihan raya adalah umur, jantina, agama, pekerjaan, sosioekonomi, kawasan tempat tinggal, latar belakang keluarga dan aktiviti-aktiviti yang dilakukan oleh individu. Bagaimana pula dengan PRU-14? Apakah pengundi Felda tetap setia menyokong BN berdasarkan pendekatan identifikasi parti atau mengundi berdasarkan pendekatan sosiologikal yang mengundi mengikut etnoreligius atau kelompok etnik masing-masing?

Bagi menjawab pertanyaan di atas, satu lagi pendekatan tingkah laku pengundi yang perlu difahami ialah tingkah laku pilihan rasional, iaitu pendekatan tingkah laku pengundi yang diperkenalkan oleh Downs (1957) melalui karyanya *An Economic Theory of Democracy*. Dalam pendekatan ini, Downs menyatakan pengundi bertindak secara rasional semasa membuat keputusan untuk keluar mengundi dan semasa membuat pilihan ketika mengundi berdasarkan kepada keuntungan yang akan mereka perolehi daripada keputusan tersebut. Downs (1957) juga melihat pilihan politik dengan pilihan ekonomi adalah saling bertautan antara satu sama lain. Analoginya, dalam pasaran ekonomi seseorang pengguna akan membandingkan harga barangan sebelum membuat pilihan untuk membeli berdasarkan nilai harga barangan tersebut. Begitu juga realiti pilihan raya, pengundi membuat pilihan dalam pilihan raya berdasarkan parti atau calon yang mampu memenuhi tuntutan mereka. Ini bermaksud setiap individu akan memilih secara rasional berdasarkan isu-isu semasa yang paling memberikan keuntungan kepada mereka.

Coleman (1990) pula menjelaskan pilihan rasional adalah tindakan rasional individu atau aktor untuk melakukan suatu tindakan berdasarkan tujuan tertentu dan tujuan itu ditentukan oleh nilai atau pilihan. Pilihan itu sendiri berpandukan kepada faktor-faktor yang menguntungkan seseorang individu. Ini bermaksud, seseorang pemilih sebelum mengundi menilai isu-isu semasa yang boleh menguntungkan diri sendiri dan masyarakat serta tidak sesekali bergantung kepada kesetiaan terhadap parti atau kelompok etnik, dan agama tertentu. Kahneman & Tversky (1979) memanggil tingkah laku pengundi sebegini sebagai *utility maximizing approach*.

Berdasarkan pendekatan teoritis di atas, maka artikel ini menilai dalam konteks pengundi Felda dalam PRU-14, pendekatan tingkah laku pengundian manakah yang paling relevan dengan sikap politik mereka? Mengapakah mereka bersikap sedemikian?

Sebelum meneliti dengan lebih lanjut, adalah penting untuk menyorot tingkah laku pengundi di Malaysia, terutamanya dalam konteks pengundi Felda. Setakat ini telah banyak kajian dilakukan oleh para sarjana tentang pilihan raya di Malaysia. Misalnya, Abdul Rashid Moten (2009) dan Sivamurugan (2010) mengkaji tentang PRU-12, Welsh (2013), Junaidi Awang Besar (2014), dan Gomez (2014) meneliti tentang PRU-13, dan Serina Rahman (2018) dan Moniruzzaman & Farzana (2018) menulis tentang PRU-14. Hasil kajian mereka lebih kurang sama sahaja, iaitu kemerosotan pencapaian BN dalam kesemua pilihan raya ini adalah berpunca daripada isu-isu politik yang gagal ditangani oleh kerajaan BN. Antaranya yang utama ialah isu kegagalan kerajaan mengatasi masalah kemiskinan rakyat, kos sara hidup yang tinggi, rasuah yang berleluasa, tadbir urus kerajaan yang lemah, dan pencabulan hak asasi rakyat.

Mereka juga mendapati pengaruh media sosial menyumbang kepada kemerosotan prestasi BN. Ini kerana media sosial berjaya menyebarkan maklumat alternatif politik sehingga mempengaruhi anak muda, golongan kelas pertengahan dan masyarakat bandar yang terdedah kepada maklumat Internet untuk tidak lagi mengundi BN. Dari aspek ini, kajian lepas tentang pilihan raya di Malaysia menunjukkan pendekatan pilihan rasional adalah faktor yang menyebabkan prestasi BN merosot dalam PRU-12 hingga PRU-14. Ini kerana pengundi, terutamanya pengundi muda lebih mengutamakan isu-isu yang berkaitan dengan kepentingan kepada kehidupan mereka seperti kebajikan, pembangunan ekonomi, kemudahan awam dan juga peluang pekerjaan sebagai faktor yang menentukan sokongan mereka kepada sesuatu parti.

Bagaimana pula dengan tingkah laku pengundi Felda? Azman Mahadi et al. (2016) dalam kajiannya tentang tingkah laku pengundi Felda di Kuala Krau mendapati pengundi Felda mengundi berdasarkan kesetiaan mereka kepada BN. Ini dapat dilihat dari sokongan kuat penduduk Felda yang berterusan memberi sokongan kepada BN. Sokongan pengundi Felda kepada BN ini adalah kerana mereka melihat BN sebagai parti yang banyak jasa dan menjaga kebajikan peneroka Felda dengan baik. Pengundi kawasan Felda juga yakin tidak ada parti yang lebih baik untuk menjaga kebajikan dan kesejahteraan hidup mereka selain daripada BN.

Pakiam (2018) juga dalam kajiannya bertajuk *Voting Behaviour in Felda Parliamentary Constituencies Since 2004* menyatakan bahawa trend pengundian di kawasan Felda tidak hanya

ditentukan oleh pengundi Melayu sahaja, tetapi turut melibatkan etnik-etnik lain. Beliau mendapati pada tahun 2013, satu pertiga daripada kawasan Felda mempunyai kurang daripada 60 peratus pengundi Melayu dan ini menjadikan komposisi etnik pengundi di kawasan Felda lebih beragam dengan etnik campuran. Kawasan yang dimaksudkan tidak hanya melibatkan kawasan 'mini Felda', tetapi turut melibatkan kawasan parlimen dengan kawasan 'mega Felda' seperti Jempol, Jelebu, Bera, dan Tanjong Malim. Berdasarkan perkadaran pengundi Cina di kawasan Felda yang tinggi, beliau turut melihat tanggapan bahawa kerusi Felda hanya ditentukan oleh pengundi Melayu luar bandar adalah tidak tepat. Atas faktor inilah menyebabkan trend sokongan BN di kawasan Felda sejak 2004 hingga 2013 menurun. Di akhir analisis, beliau mengandaikan hanya 14 kerusi Felda dengan komposisi etnik Melayu yang tinggi sahaja benar-benar selamat buat BN dalam PRU-14.

Kajian Khor Yu Leng (2014) bertajuk *The Political Tussle Over Felda Land Schemes: UMNO Strengthens its Malay Rural Fortress in 13<sup>th</sup> General Election* juga mendapati UMNO mendapat sokongan yang konsisten daripada pengundi kawasan Felda. Walaupun terdapat sedikit kemerosotan pengundi Felda dalam PRU-13, namun umumnya majoriti pengundi Felda tetap setia kepada BN. Berbeza daripada pendapat sarjana lain yang menyatakan pengundi Felda setia kepada UMNO/BN kerana jasa budi parti ini kepada peneroka Felda, Khor mendapati kesetiaan ini adalah disebabkan oleh ketakutan pengundi Felda kepada DAP. Ini boleh difahami kerana majoriti pengundi Felda adalah orang Melayu yang tinggal di luar bandar, berbeza dengan penyokong DAP yang terdiri daripada orang Cina yang tinggal di bandar.

Sorotan di atas menunjukkan kajian lepas berkaitan politik Felda masih terhad dan jika ada pun hanyalah berkisar kepada dapatan yang lebih kurang sama, iaitu tingkah laku pengundi Felda adalah sama ada berdasarkan pendekatan sosiologikal dan identifikasi parti. Selain itu, kajian tersebut juga hanyalah berkisar dalam lingkungan angkuh politik Felda 'klasik' yang tidak lari daripada unsur kesetiaan, jasa dan budi serta hegemoni UMNO/BN di kawasan Felda. Maka, kelompongan ini diisi dengan pertanyaan berikut: bagaimanakah dengan tingkah laku pengundi Felda dalam PRU-14? Adakah mereka masih mengundi berdasarkan kepada identifikasi parti dan sosiologikal, atau telah berubah ke pilihan rasional?

## METOD DAN KAWASAN KAJIAN

Kajian ini menggunakan sumber sekunder daripada laporan SPR, buku, jurnal, makalah, laman sesawang, akhbar atas talian dan beberapa bahan lain sebagai data kajian. Data-data ini kemudian dianalisis secara kualitatif. Kajian ini melibatkan seluruh 54 parlimen Felda di Malaysia. Kawasan yang dikategorikan sebagai parlimen Felda ialah sekurang-kurangnya terdapat satu kawasan Felda di dalam kawasan parlimen berkenaan.

Dari segi sejarahnya, Felda merupakan suatu projek pembangunan tanah yang ditubuhkan oleh kerajaan Perikatan (BN) pada 1 Julai 1956 di bawah Ordinan Kemajuan Tanah 1956 untuk pembangunan tanah dan penempatan semula. Objektif utama Felda adalah untuk membasmi kemiskinan melalui penanaman kelapa minyak sawit dan getah. Kebanyakan kawasan Felda ini terdiri daripada kawasan luar bandar yang majoritinya adalah terdiri daripada pengundi-pengundi Melayu. Kawasan-kawasan parlimen Felda yang dimaksudkan ditunjukkan di Jadual 1.

Menyorot kembali prestasi BN di kawasan Felda dalam PRU-10 (1999), PRU-11 (2004), PRU-12 (2008), dan PRU-13 (2013), satu yang jelas ialah ia memperlihatkan hegemoni UMNO/BN. Misalnya pada PRU-10, BN memenangi 42 kerusi parlimen di kawasan Felda dan hanya tewas di 12 kawasan parlimen sahaja iaitu Padang Terap, Pendang, Sik, Baling, Tanah Merah, Besut, Setiu, Kuala Nerus, Hulu Terengganu, Dungun, Kemaman dan Bentong. Namun, pada PRU-11, BN merampas kembali kawasan-kawasan tersebut dan hanya gagal merampas satu kawasan Parlimen Felda sahaja, iaitu di Pendang, Kedah. Pada PRU-12, BN kalah pula di 8 kawasan iaitu di Kulim-Bandar Baharu, Pendang, Sik, Baling, Padang Terap, Tanah Merah, Sungai Siput, dan Hulu Selangor. Manakala pada PRU-13 BN hanya kalah di 6 kawasan parlimen sahaja, iaitu Raub, Kuala Nerus, Temerloh, Dungun, Kulai dan Sungai Siput.

Dalam tempoh pilihan raya ini, khususnya sejak PRU-12, pencapaian BN merosot teruk dengan kehilangan majoriti 2/3 di Parlimen iaitu hanya memenangi 140 kerusi sahaja berbanding dengan 198 kerusi dalam PRU-11, manakala parti oposisi telah memenangi 82 kerusi. BN juga telah kehilangan kuasa di lima buah negeri iaitu Pulau Pinang, Perak, Kedah, Selangor dan gagal merampas Kelantan yang telah lama dikuasai oleh parti PAS (Sivamurugan 2010). Walaupun pencapaian BN merosot dalam PRU-12, namun BN masih berjaya

JADUAL 1 Kawasan Parlimen Felda Mengikut Negeri

Bil	Negeri	Bilangan Kawasan Felda	Parlimen	Kategori Kawasan	Parti Menang		
					2018	2013	2008
1	Perlis	3	Padang Besar	Luar bandar	BN	BN	BN
2	Kedah	3	Kubang Pasu	Semi-bandar	PKR	BN	BN
3		2	Padang Terap	Luar bandar	BN	BN	PAS
4		1	Pendang	Luar bandar	PAS	BN	PAS
5		1	Sik	Luar bandar	PAS	BN	PAS
6		1	Baling	Luar bandar	BN	BN	PAS
7		1	Kulim-Bandar Baharu	Semi-bandar	PKR	BN	PKR
8	Kelantan	4	Tanah Merah	Luar bandar	BN	BN	PKR
9		9	Gua Musang	Luar bandar	BN	BN	BN
10	Terengganu	1	Besut	Semi-bandar	BN	BN	BN
11		3	Setiu	Luar bandar	PAS	BN	BN
12		1	Kuala Nerus	Luar bandar	PAS	PAS	BN
13		3	Hulu Terengganu	Luar bandar	PAS	BN	BN
14		5	Dungun	Semi-bandar	PAS	PAS	BN
15		8	Kemaman	Semi-bandar	PAS	BN	BN
16	Perak	2	Gerik	Luar bandar	BN	BN	BN
17		3	Lenggong	Luar bandar	BN	BN	BN
18		1	Larut	Luar bandar	BN	BN	BN
19		1	Sungai Siput	Semi-bandar	PKR	PKR	PKR
20		10	Tanjong Malim	Luar bandar	PKR	BN	BN
21	Pahang	4	Cameron Highland	Luar bandar	BN	BN	BN
22		2	Lipis	Luar bandar	BN	BN	BN
23		4	Raub	Luar bandar	PKR	DAP	BN
24		14	Jerantut	Luar bandar	BN	BN	BN
25		14	Paya Besar	Luar bandar	BN	BN	BN
26		8	Pekan	Luar bandar	BN	BN	BN
27		12	Maran	Luar bandar	BN	BN	BN
28		15	Kuala Krau	Luar bandar	BN	BN	BN
29		2	Temerloh	Semi-bandar	PKR	PAS	BN
30		8	Bentong	Luar bandar	PKR	BN	BN
31		14	Bera	Luar bandar	BN	BN	BN
32		15	Rompin	Luar bandar	BN	BN	BN
33	Selangor	4	Hulu Selangor	Semi-bandar	PKR	BN	PKR
34	Negeri Sembilan	13	Jelebu	Luar bandar	BN	BN	BN
35		26	Jempol	Luar bandar	BN	BN	BN
36		1	Kuala Pilah	Semi-bandar	PKR	BN	BN
37		9	Tampin	Bandar	PKR	BN	BN
38	Melaka	4	Alor Gajah	Luar bandar	PKR	BN	BN
39		1	Jasin	Luar bandar	BN	BN	BN
40	Johor	3	Segamat	Luar bandar	PKR	BN	BN
41		5	Sekijang	Luar bandar	PKR	BN	BN
42		4	Labis	Luar bandar	PKR	BN	BN
43		4	Pagoh	Luar bandar	PKR	BN	BN
44		1	Ledang	Luar bandar	PKR	BN	BN
45		3	Simpang Renggam	Luar bandar	PKR	BN	BN
46		5	Sembrong	Luar bandar	BN	BN	BN
47		12	Mersing	Luar bandar	BN	BN	BN
48		7	Tenggara	Luar bandar	BN	BN	BN
49		9	Kota Tinggi	Luar bandar	BN	BN	BN
50		12	Pengerang	Luar bandar	BN	BN	BN
51		2	Tebrau	Luar bandar	PKR	BN	BN
52		5	Kulai	Luar bandar	PKR	DAP	BN
53	Sabah	4	Silam	Luar bandar	Warisan	BN	BN
54		3	Kalabakan	Luar bandar	Warisan	BN	BN

Sumber: Diubahsuai daripada Felda.net (2014), Pakiam (2018) & Razak Ahmad et al. (2018).

memikat hati pengundi Melayu luar bandar, terutamanya pengundikawasan Felda yang masih setia kepada BN memandangkan parti tersebut banyak berjasa terhadap masyarakat Felda. Jasa-jasa inilah yang menjadikan hubungan masyarakat Felda dan UMNO begitu utuh sehingga BN terus kekal mendapat sokongan padu pengundi Felda. Sentimen inilah yang mengukuhkan hegemoni BN di kawasan Felda sehingga Felda digelar sebagai kawasan deposit tetap BN.

Namun, dalam PRU-14, keadaan ini berubah apabila pakatan oposisi dalam Pakatan Harapan (PH) berjaya menembusi kawasan deposit tetap BN yang mengakibatkan BN tewas dalam PRU-14. Pertanyaannya, mengapakah pengundi Felda menolak BN dalam PRU ini?

## DAPATAN KAJIAN

### PRU 14: SEPINTAS LALU

PRU-14 telah memperlihatkan tumbangnyanya kerajaan BN yang telah memerintah negara sejak merdeka lagi. Ini sekaligus menjadikan BN menuruti jejak langkah parti-parti dominan yang lebih awal jatuh dari tampuk kekuasaan seperti Parti Kongres di India, Parti Liberal Demokratik Jepun (LDP) dan Golkar di Indonesia. Dalam PRU-14 ini, PH yang berkempen dengan nilai-nilai universal seperti keadilan, ketelusan, dan *good governance* berjaya melenyapkan nilai politik lama yang dibawa oleh BN. Nilai-nilai politik lama BN tersebut adalah seperti politik perkauman, politik penaungan dan politik pembangunan.

Hasil kempen tersebut, PH mencapai prestasi yang cemerlang dalam PRU ini. Misalnya, dalam gabungan Pakatan Harapan (PH), PKR berjaya memenangi 47 kerusi parlimen daripada 71 yang ditandinginya, DAP memenangi 42 daripada 47 kerusi, PPBM memenangi 13 daripada 52 kerusi, dan Amanah memenangi 11 daripada 34 kerusi yang ditandinginya. Di Sabah pula, parti Warisan berjaya memenangi 8 daripada 17 kerusi parlimen yang ditandinginya. Manakala BN yang bertanding di kesemua 222 kerusi memenangi 79 kerusi sahaja dan PAS pula hanya memenangi 18 kerusi daripada 157 kerusi yang ditandinginya (Suruhanjaya Pilihan Raya 2018). Di peringkat Dewan Undangan Negeri pula, PH menawan kebanyakan negeri dengan memenangi 226 kerusi DUN daripada 457 kerusi (tidak termasuk Sarawak) yang ditandinginya, kecuali Kelantan dan Terengganu yang ditawan oleh

PAS. Manakala, Pahang dan Perlis kekal dimenangi oleh BN (Suruhanjaya Pilihan Raya 2018).

Kawasan-kawasan bandar yang berjaya dikuasai oleh PH tidak mengejutkan memandangkan sejak PRU-12 lagi, pihak oposisi berjaya menguasai kawasan-kawasan ini. Kemenangan PH di kawasan ini didorong oleh faktor pengundi bandar lebih terdedah kepada sumber maklumat politik daripada media baharu selain faktor sokongan padu pengundi Cina, golongan profesional dan pengundi muda. Namun, satu hal yang perlu diteliti dalam PRU ini adalah pola pengundian kawasan luar bandar, terutamanya kawasan tanah rancangan Felda. Ini kerana dalam PRU ini, kawasan-kawasan luar bandar yang selama ini telah menjadi penyelamat kepada BN telah tidak lagi menjadi kawasan deposit tetap BN, sekaligus melenyapkan hegemoni BN dalam peta politik Malaysia. Pertanyaannya ialah mengapakah kawasan parlimen Felda yang sebelum ini pengundinya setia kepada BN tidak lagi dapat menjadi penyelamat kepada kekuasaan BN? Analisis seterusnya memperincikan hal ini.

### ANALISIS PENCAPAIAN PARTI-PARTI POLITIK DI KAWASAN FELDA

Sejak pilihan raya diadakan, Felda dilihat sebagai kawasan deposit tetap BN dalam mengekalkan kemenangannya. Selain itu, Felda juga adalah kawasan penting dalam menentukan pemenang untuk membentuk kerajaan persekutuan. Bagaimanapun, dalam PRU-14, hal ini tidak berlaku lagi apabila BN tewas di beberapa kawasan Felda yang sebelum ini adalah kawasan deposit tetapnya. Jadual 2 menunjukkan kawasan parlimen Felda yang dimenangi oleh parti-parti yang bertanding. Jadual 3 pula menunjukkan pencapaian parti-parti yang bertanding di kawasan Felda.

Jadual 2 menunjukkan BN merupakan parti yang paling banyak menang di kawasan Parlimen Felda yakni 26 daripada 54 kerusi yang ditandinginya. PH pula berjaya memenangi 19 kerusi, dan PAS 7 kerusi. Di Sabah pula, parti Warisan yang baharu ditubuhkan berjaya memenangi kedua-dua kerusi kawasan Felda yang ditandinginya. Meskipun BN berjaya memenangi kerusi parlimen Felda yang paling banyak, tetapi parti ini juga memperlihatkan satu kegagalan besar dalam sejarah apabila tewas di kawasan Felda yang selama ini dikuasainya. Menyorot kembali pencapaian BN pada PRU-11, BN hanya tewas 1 kerusi di Pendang, PRU-12 tewas 8 kerusi, PRU-13 6 kerusi, dan PRU-14 BN tewas di 28 kerusi parlimen Felda.

JADUAL 2 Kemenangan Kawasan Parlimen Felda Berdasarkan Parti

Parti	PKR	BN	PAS	Warisan
Bil	Parlimen	Parlimen	Parlimen	Parlimen
1	Kubang Pasu	Padang Besar	Pendang	Silam
2	Kulim-Bandar Baharu	Padang Terap	Sik	Kalabakan
3	Sungai Siput	Baling	Setiu	
4	Tanjong Malim	Tanah Merah	Kuala Nerus	
5	Raub	Gua Musang	Besut	
6	Temerloh	Hulu Terengganu	Dungun	
7	Bentong	Gerik	Kemaman	
8	Hulu Selangor	Lenggong		
9	Kuala Pilah	Larut		
10	Tampin	Cameron Highlands		
11	Alor Gajah	Lipis		
12	Segamat	Jerantut		
13	Sekijang	Paya Besar		
14	Labis	Pekan		
15	Pagoh	Maran		
16	Ledang	Kuala Krau		
17	Simpang Renggam	Bera		
18	Tebrau	Rompin		
19	Kulai	Jelebu		
20		Jempol		
21		Jasin		
22		Sembrong		
23		Mersing		
24		Tenggara		
25		Kota Tinggi		
26		Pengerang		

Jumlah: 54

Sumber: Diubahsuai daripada Suruhanjaya Pilihanraya (2018).

JADUAL 3 Pencapaian Parti yang Bertanding di Parlimen Felda pada PRU-14

Parti	Jumlah Kerusi Ditandingi	Jumlah Dimenangi
BN	54	26
PKR	52	19
PAS	50	7
Warisan	2	2
Lain-Lain	10	0
Jumlah Kerusi		54

Sumber: Diubahsuai daripada Suruhanjaya Pilihanraya (2018).

Di pihak PH pula, meskipun mencapai kemenangan besar dalam PRU-14 ini, PH tetap sukar untuk menembusi kawasan yang mempunyai komposisi etnik lebih 85% Melayu. Di kawasan yang majoriti pengundi Melayunya besar, BN berjaya memenangi sehingga 13 kerusi di kawasan ini yang

sebahagian besarnya terdiri daripada kawasan luar bandar dan satu semi-bandar. PH pula hanya berjaya memenangi 1 kerusi sahaja, iaitu Kubang Pasu. Manakala PAS pula berjaya memenangi 7 kerusi di kawasan ini yang terdiri daripada 5 kawasan luar bandar dan 2 semi-bandar (lihat Jadual 4). Selain itu,

Jadual 5 pula menunjukkan BN turut mendominasi kawasan Felda yang mempunyai komposisi etnik lebih 60% Melayu dengan memenangi 10 kerusi berbanding PH 4 kerusi. PAS pula gagal memenangi sebarang kerusi di kawasan ini. Keseluruhan kawasan yang dimenangi BN juga terdiri daripada

kawasan luar bandar, manakala PH pula menang di 3 kawasan semi-bandar dan 1 bandar.

Data ini menunjukkan BN masih kekal memenangi hati pengundi Melayu luar bandar. Hal ini sedemikian kerana pengundi Felda masih setia kepada UMNO/BN kerana jasa BN membangunkan dan mensejahterakan

JADUAL 4. Kawasan Parlimen Felda dengan Komposisi Etnik  $\geq 85\%$  Melayu

Bil	Parlimen	Kawasan Felda dalam Parlimen	Kategori Kawasan	Parti Menang
1	Padang Besar	3	Luar bandar	BN
2	Kubang Pasu	3	Semi-bandar	PKR
3	Padang Terap	2	Luar bandar	BN
4	Pendang	1	Luar bandar	PAS
5	Sik	1	Luar bandar	PAS
6	Baling	1	Luar bandar	BN
7	Tanah Merah	4	Luar Bandar	BN
8	Besut	1	Semi-bandar	BN
9	Setiu	3	Luar bandar	PAS
10	Kuala Nerus	1	Luar bandar	PAS
11	Hulu Terengganu	3	Luar Bandar	PAS
12	Dungun	5	Semi-bandar	PAS
13	Kemaman	8	Semi-bandar	PAS
14	Larut	1	Luar bandar	BN
15	Pekan	8	Luar bandar	BN
16	Maran	12	Luar bandar	BN
17	Kuala Krau	15	Luar bandar	BN
18	Rompin	15	Luar bandar	BN
19	Kota Tinggi	9	Luar bandar	BN
20	Pengerang	12	Luar bandar	BN

Sumber: Diubahsuai daripada Pakiam (2018) & Suruhanjaya Pilihanraya (2018).

JADUAL 5 Kawasan Parlimen Felda dengan Komposisi Etnik  $\geq 60\%$  Melayu

Bil	Parlimen	Kawasan Felda dalam Parlimen	Kategori Kawasan	Parti Menang
1	Kulim Bandar Baharu	1	Semi-bandar	PKR
2	Gua Musang	9	Luar Bandar	BN
3	Gerik	2	Luar Bandar	BN
4	Lenggong	3	Luar Bandar	BN
5	Lipis	2	Luar Bandar	BN
6	Jerantut	14	Luar Bandar	BN
7	Paya Besar	14	Luar bandar	BN
8	Temerloh	2	Semi-bandar	PKR
9	Jelebu	13	Luar Bandar	BN
10	Kuala Pilah	1	Semi-bandar	PKR
11	Tampin	9	Bandar	PKR
12	Jasin	1	Luar Bandar	BN
13	Mersing	12	Luar Bandar	BN
14	Tenggara	7	Luar Bandar	BN

Sumber: Diubahsuai daripada Pakiam (2018) & Suruhanjaya Pilihanraya (2018).



JADUAL 6 Kawasan Parlimen FELDA dengan Komposisi Etnik  $\leq 60\%$  Melayu

Bil	Parlimen	Kawasan FELDA dalam Parlimen	Kategori Kawasan	Parti Menang
1	Sungai Siput	1	Semi-bandar	PKR
2	Tanjong Malim	10	Luar bandar	PKR
3	Cameron Highlands	4	Luar bandar	BN
4	Raub	4	Luar Bandar	PKR
5	Bentong	8	Luar Bandar	PKR
6	Bera	14	Luar Bandar	BN
7	Hulu Selangor	4	Semi-bandar	PKR
8	Jempol	26	Luar Bandar	BN
9	Alor Gajah	4	Luar bandar	PKR
10	Segamat	3	Luar Bandar	PKR
11	Sekijang	5	Luar Bandar	PKR
12	Labis	4	Luar Bandar	PKR
13	Pagoh	4	Luar Bandar	PKR
14	Ledang	1	Luar Bandar	PKR
15	Simpang Renggam	3	Luar Bandar	PKR
16	Sembrong	5	Luar bandar	BN
17	Tebrau	2	Luar bandar	PKR
18	Kulai	5	Luar bandar	PKR
19	Silam	4	Luar bandar	Warisan
20	Kalabakan	3	Luar bandar	Warisan

Sumber: Dipadankan daripada Pakiam (2018) & Suruhanjaya Pilihanraya (2018).

kehidupan mereka sebagai peneroka. Satu lagi faktor yang menyebabkan pengundi Felda mengundi BN ialah sentimen kebimbangan mereka kepada DAP yang boleh menggugat dominasi Melayu dalam politik Malaysia.

Di kawasan Felda yang mempunyai komposisi etnik kurang 60% Melayu, PH lebih banyak memenangnya berbanding BN. PH berjaya memenangi 14 kerusi di kawasan ini dan 12 daripadanya adalah kawasan luar bandar, manakala 2 kerusi lagi semi bandar. BN pula memenangi 4 kerusi di mana kesemuanya adalah kawasan luar bandar. Warisan yang mencabar dominasi BN di Sabah turut cemerlang di dua kawasan luar bandar yang ditandinginya (lihat Jadual 6). Kecemerlangan PH di kawasan Felda dengan komposisi etnik kurang 60% Melayu turut dibantu oleh sebahagian besar pengundi bukan Melayu yang rata-ratanya menolak BN. Ini dapat dilihat apabila MCA dan MIC masing-masing hanya memperolehi 1 kerusi dan 2 kerusi sahaja dalam PRU-14. Di Sabah pula, faktor politik regional dengan slogan 'Sabah ubah' yang dibawa Warisanditerima baik oleh pengundi-pengundi Sabah di Silam dan Kalabakan sekali gus membolehkan mereka mengatasi hegemoni UMNO/BN di kawasan tersebut.

Meskipun BN memenangi kawasan majoriti Melayu luar bandar, namun kemenangan tersebut adalah dengan majoriti undi yang merosot. Ini kerana sebahagian besar pengundi Melayu yang selama ini mengundi BN telah mengalihkan sokongan mereka kepada PH. Hal ini disokong oleh Jadual 7 hingga 10 di bawah yang menunjukkan perbandingan trend pengundian dan perbezaan majoriti BN dalam PRU 12, 13 dan 14.

Jadual 7 hingga 10 di atas menunjukkan meskipun BN berjaya menang di 26 kawasan Felda dalam PRU-14, namun majoriti undinya merosot teruk berbanding dengan PRU sebelumnya. Hanya lima kawasan sahaja yang memperlihatkan sedikit peningkatan majoriti, iaitu Lenggong, Cameron Highlands, Lipis, Jerantut dan Bera. Manakala, kawasan selebihnya menunjukkan trend penurunan. Misalnya Jempol (26 Kawasan Felda), Kuala Krau (15 Kawasan Felda), Paya Besar (14 Kawasan Felda), Jelevu (13 Kawasan Felda) dan Pengerang (12 Kawasan Felda).

Berbanding majoriti BN pada PRU-13, PRU-14 menunjukkan BN kehilangan majoriti yang besar. Contohnya ialah 6998 undi di Jempol, 3329 di Kuala Krau, 1973 di Paya Besar, 5056 di Jelevu, dan 11091 undi di Pengerang. Jika dahulunya BN

JADUAL 7 Perbandingan Trend Pengundian BN dalam PRU 2008, 2013 & 2018 (%) di Kawasan  $\geq 85\%$  Melayu

Bil	Parlimen	Undi BN 2008 (%)	Undi BN 2013 (%)	Undi BN 2018 (%)	Parti yang Menang
1	Padang Besar	58.0	59.6	40.2	BN
2	Kubang Pasu	57.3	58.4	27.6	PKR
3	Padang Terap	48.1	54.6	41.2	BN
4	Pendang	45.0	51.5	27.7	PAS
5	Sik	47.1	52.6	34.8	PAS
6	Baling	43.3	52.5	41.9	BN
7	Tanah Merah	44.2	53.1	47.2	BN
8	Besut	59.6	56.1	47.5	BN
9	Setiu	56.8	56.1	54.5	PAS
10	Kuala Nerus	50.3	49.0	40.3	PAS
11	Hulu Terengganu	60.4	56.5	48.8	PAS
12	Dungun	53.7	46.2	36.2	PAS
13	Kemaman	59.2	56.9	41.2	PAS
14	Larut	51.9	55.6	45.0	BN
15	Pekan	75.8	75.2	60.6	BN
16	Maran	61.8	59.1	48.2	BN
17	Kuala Krau	58.6	57.5	46.2	BN
18	Rompin	64.6	65.5	52.3	BN
19	Kota Tinggi	83.7	82.4	67.1	BN
20	Pengerang	MTB	81.9	65.0	BN

\*MTB-Menang tanpa bertanding.

Sumber: Diubahsuai daripada Suruhanjaya Pilihanraya (2008; 2013; 2018).

JADUAL 8 Perbandingan Trend Pengundian BN dalam PRU 2008, 2013 & 2018 (%) di Kawasan  $\geq 60\%$  Melayu

Bil	Parlimen	Undi BN 2008 (%)	Undi BN 2013 (%)	Undi BN 2018 (%)	Parti yang Menang
1	Kulim Bandar Baharu	41.5	51.0	33.0	PKR
2	Gua Musang	57.9	61.0	47.1	BN
3	Gerik	61.1	60.6	47.24	BN
4	Lenggong	63.0	58.1	52.8	BN
5	Lipis	58.0	55.1	48.8	BN
6	Jerantut	51.3	53.7	44.0	BN
7	Paya Besar	62.7	58.4	42.4	BN
8	Temerloh	51.8	48.2	35.5	PKR
9	Jelebu	68.0	58.4	48.0	BN
10	Kuala Pilah	64.3	61.0	40.0	PKR
11	Tampin	66.1	60.4	43.3	PKR
12	Jasin	63.0	59.5	42.2	BN
13	Mersing	73.0	70.2	51.7	BN
14	Tenggara	75.1	73.7	53.3	BN

Sumber: Diubahsuai daripada Suruhanjaya Pilihanraya (2008; 2013; 2018).

menang mudah di kawasan-kawasan ‘mega Felda’ ini, kini keadaan tersebut tidak lagi berlaku kerana BN dihimpit dan disaing hebat oleh parti-parti oposisi yang menjadikan isu-isu Felda sebagai senjata utama mereka. Penurunan majoriti undi BN

di kawasan parlimen besar Feldaini membuktikan wujudnya satu transisi tingkah laku pengundi Felda yang sebahagian besarnya tidak lagi setia kepada BN dan berani untuk berubah. Persoalannya, mengapakah pengundi Felda tidak lagi mengundi

JADUAL 9 Perbandingan Trend Pengundian BN dalam PRU 2008, 2013 &amp; 2018 (%) di Kawasan ≤ 60% Melayu

Bil	Parlimen	Undi BN 2008 (%)	Undi BN 2013 (%)	Undi BN 2018 (%)	Parti yang Menang
1	Sungai Siput	44.1	45.2	35.6	PKR
2	Tanjong Malim	55.1	53.0	34.7	PKR
3	Cameron Highlands	55.7	46.2	40.7	BN
4	Raub	52.5	45.8	37.3	PKR
5	Bentong	64.2	49.4	42.2	PKR
6	Bera	54.6	50.6	43.0	BN
7	Hulu Selangor	48.0	49.9	31.6	PKR
8	Jempol	64.3	56.9	46.0	BN
9	Alor Gajah	63.0	59.2	40.6	PKR
10	Segamat	53.6	50.3	40.3	PKR
11	Sekijang	67.3	53.2	47.4	PKR
12	Labis	56.7	49.5	41.0	PKR
13	Pagoh	69.4	64.8	38.1	PKR
14	Ledang	56.8	50.7	39.0	PKR
15	Simpang Renggam	63.3	57.0	40.0	PKR
16	Sembrong	71.3	63.7	58.1	BN
17	Tebrau	63.5	50.1	26.0	PKR
18	Kulai	59.6	39.9	26.3	PKR
19	Silam	65.7	58.2	38.3	Warisan
20	Kalabakan	MTB	64.0	40.2	Warisan

\*MTB-Menang tanpa bertanding.

Sumber: Diubahsuai daripada Suruhanjaya Pilihanraya (2008; 2013; 2018).

dengan memberi kesetiaan kepada parti BN yang mereka sokong sebelum ini? Bahagian seterusnya menjawab persoalan ini.

#### ANALISIS TINGKAH LAKU PENGUNDI FELDA

Dalam setiap PRU, tingkah laku pengundi merupakan hal penting yang menentukan prestasi parti-parti yang bertanding. Dalam konteks ini, terdapat beberapa faktor yang mempengaruhi tingkah laku pengundi Felda di seluruh 54 kawasan parlimen Felda. Faktor-faktor tersebut adalah faktor etnik, wilayah, faktor isu, faktor media dan maklumat politik. Faktor-faktor ini mempunyai pengaruh yang cukup kuat dalam menentukan pemilihan pengundi.

#### FAKTOR ETNIK

Jadual 4 telah menunjukkan BN memenangi 12 kerusi, PH 1 dan PAS 7 di kawasan Felda yang mempunyai komposisi pengundi lebih 85% Melayu. Manakala Jadual 5 menunjukkan BN memenangi 10 kerusi di kawasan pengundi Melayu melebihi 60%, PH 4 kerusi dan PAS tidak memenangi sebarang kerusi. Sekilas pandang, data ini seperti

memperlihatkan majoriti pengundi Melayu masih setia menyokong BN sebagai parti yang mereka yakini dapat terus menjaga keperluan dan kepentingan mereka. Ataupun setidaknya, kita dapat menyatakan majoriti pengundi Melayu mengundi berdasarkan faktor sosiologikal kerana mengundi mengikut kelompok kaum masing-masing. Hal ini disebabkan sebahagian pengundi Melayu Felda masih mempercayai hanya BN sahaja yang mampu menjaga warga Felda memandangkan Felda ini ditubuhkan oleh BN. Mereka juga tidak percaya bahawa parti-parti lain mampu menjaga warga Felda sebagaimana BN menjaga kebajikan mereka sejak dari dahulu lagi. Tambahan pula, sentimen ketakutan terhadap DAP turut menjadi faktor penting mengapa sebahagian pengundi Melayu Felda memilih untuk kekal bersama BN.

Namun begitu, meneliti kepada data-datanya, realitinya ialah pengundi Felda dalam PRU-14 tidak lagi mengundi mengikut dua pendekatan ini. Ini dapat dilihat daripada kemerosotan majoriti undi yang diperolehi BN seperti ditunjukkan dalam Jadual 10. Kemerosotan undi BN ini disebabkan pengundi muda generasi ketiga Felda tidak lagi mengundi berdasarkan kelompok etnik atau parti,

JADUAL 10 Perbandingan Majoriti Kemenangan BN di 26 kawasan Felda yang dimenangi dari PRU 2008 hingga 2018

Bil	Parlimen	Majoriti 2008	Majoriti 2013	Majoriti 2018
1	Padang Besar	11,643	7,426	1,438
2	Padang Terap	369 (PAS)	4,442 (PAS)	1,099
3	Baling	7,613 (PAS)	5,185	1,074
4	Tanah Merah	1,584 (PR)	4,227	2,929
5	Gua Musang	4,394	8,413	3,913
6	Hulu Terengganu	10,460	8,213	2,868
7	Gerik	5,573	6,216	5,528
8	Lenggong	4,919	4,161	5,773
9	Larut	1,911	5,296	4,486
10	Cameron Highlands	3,117	462	597
11	Lipis	4,137	3,469	6,569
12	Jerantut	1,946	4,532	5,908
13	Paya Besar	8,503	7,715	5,742
14	Pekan	26,464	35,613	24,859
15	Maran	6,641	6,475	3,763
16	Kuala Krau	5,265	6,205	2,876
17	Bera	3,821	2,143	2,311
18	Rompin	10,679	15,114	11,395
19	Jelebu	11,610	7,101	2,045
20	Jempol	12,320	8,629	1,631
21	Jasin	12,490	11,763	219
22	Sembrong	11,570	10,631	6,662
23	Mersing	13,736	15,747	8,459
24	Tenggara	14,049	17,196	5,933
25	Kota Tinggi	18,961	24,574	14,621
26	Pengerang	MTB	22,508	11,417

\*MTB-Menang tanpa bertanding.

Sumber: Diubahsuai daripada Suruhanjaya Pilihan Raya (2008); (2013); (2018).

sebaliknya mengundi mengikut pilihan rasional, iaitu berdasarkan isu-isu. Antaranya ialah isu desakan ekonomi, penyelewengan, rasuah dan pelbagai skandal Felda yang merugikan mereka. Isu lain yang turut mempengaruhi sikap politik mereka adalah kegagalan Felda membuka peluang pekerjaan dan juga isu Projek Perumahan Generasi Baru Felda (PGBF). Kesemua ini amat dirasakan oleh warga muda Felda dan apabila isu ini ditularkan dalam media sosial, maka ia memberi kecelikan politik kepada warga muda Felda untuk berubah.

#### FAKTOR WILAYAH

Jadual 4 dan 5 menunjukkan BN gagal mengekalkan kemenangan di sebahagian kawasan luar bandar dan semi bandar yang komposisi etnik Melayunya melebihi 85% dan 60%. Kawasan-kawasan yang

sinonim dengan BN dalam PRU sebelum ini telah beralih arah, daripada menyokong BN kepada menyokong parti oposisi. Ini membuktikan trend pengundian masyarakat Felda tidak lagi dipengaruhi oleh faktor wilayah, sebaliknya undi mereka dibuat berdasarkan pilihan rasional.

Jika dilihat dari sudut kewilayahan, pola pengundian warga Felda di Pantai Timur, Pantai Barat dan Selatan Semenanjung turut menunjukkan perubahan. Di negeri Pantai Timur, seperti di Terengganu, rata-rata peralihan undi Felda adalah dari BN ke PAS. Di kawasan Felda negeri Pahang dan Kelantan pula, BN masih mengekalkan kedudukannya kerana warga Felda masih lagi memberi taat setia kepada BN. Bagi kawasan Felda Pantai Barat dan Selatan Semenanjung pula yang lebih sinonim dengan BN suatu ketika dahulu, kini kawasan tersebut sudah beralih arah kepada

menyokong parti oposisi. Sebagaimana yang telah diujahkan, isu-isu seperti IMDB, FGV, dan skandal-skandal Felda dan desakan ekonomi inilah yang membawa kepada perubahan ini. Ini menunjukkan faktor wilayah tidak lagi menjadi faktor utama dalam menentukan corak pengundian warga Felda sebagaimana dalam PRU sebelumnya. Kenyataan ini bertepatan dengan data dalam Jadual 10, yang memperlihatkan majoriti pengundian BN menurun di kebanyakan kawasan, sama ada di kawasan luar bandar mahupun kawasan semi-bandar walaupun BN memenangi kawasan tersebut.

#### FAKTOR ISU

Faktor isu sering dikaitkan dengan teori pilihan rasional yang mana pengundi menilai isu-isu yang mereka hadapi sebelum membuat keputusan untuk mengundi parti yang menjadi pilihan mereka. Dalam PRU sebelum ini, data menunjukkan pendekatan identifikasi parti dan sosiologikal adalah tingkah laku utama pengundi Felda. Semasa itu, jika pun ada isu-isu besar dalam politik negara, pengundi Felda tetap setia kepada BN dan patuh mempertahankan kelompok etnik dan wilayah mereka. Ini kerana mereka menghargai jasa-jasa BN yang telah membantu kehidupan mereka dan yakin bahawa BN adalah satu-satunya parti yang dapat menjaga kedudukan masyarakat Melayu Felda. Oleh sebab itulah, Felda sering disinonimkan dengan deposit tetap BN.

Bagaimanapun, dalam PRU-14, banyak isu Felda yang diangkat oleh parti oposisi dan juga Badan Bukan Kerajaan (NGO). Antaranya ialah isu-isu yang menyelubungi pentadbiran Najib Razak seperti skandal IMDB, Cukai Barangan dan Perkhidmatan (Goods and Services Tax GST) dan peningkatan kos sara hidup. Skandal IMDB misalnya, menyumbangkan sebahagian besar masalah kepada rakyat Malaysia kerana skandal inilah yang menyebabkan kerajaan terpaksa memperkenalkan GST, menaikkan harga petrol dan memansuhkan pelbagai subsidi barangan. Akibatnya, seluruh rakyat termasuk warga Felda terkesan dengan salah laku pengurusan kerajaan ini (Akmal Haziq 2018; Serina Rahman 2018; Wong 2018).

Selain itu, kelewatan kerajaan BN melunaskan bayaran tandan kelapa sawit turut memberi kesan kepada kehidupan peneroka Felda (Lim Huey Ting 2017). Begitu juga dengan generasi kedua dan ketiga Felda yang tertekan akibat isu Projek Perumahan Generasi Baru Felda (PGBF) dan peluang pekerjaan

yang terhad (Nuradilla Noorazam 2018). Peluang pekerjaan yang terhad ini memaksa generasi kedua dan ketiga Felda melakukan kerja-kerja kampung dengan pendapatan yang rendah. Disebabkan itu, mereka tidak mampu untuk menyewa mahupun membeli rumah di luar kawasan Felda dan terpaksa tinggal bersama ibu bapa mereka. Desakan hidup generasi kedua dan ketiga Felda ini membuatkan mereka begitu menaruh harapan tinggi kepada bantuan kerajaan seperti PGBF ini. Namun, setelah lama menanti, rumah yang dijanjikan masih tidak kunjung tiba dan ini turut menjadi faktor penyumbang kepada peralihan undi generasi kedua dan ketiga Felda.

Seterusnya, isu paling utama yang cukup rapat dengan pengundi Felda ialah isu tanah Felda di Jalan Semarak KL, isu Felda Global Ventures Holdings Bhd. (FGV), isu pembelian hotel mewah oleh Felda Investment Corp. (FIC), isu pembelian bilik asrama, skandal pembelian aset mewah, isu saham EHP, isu penternakan ikan Sturgeon, isu hutang peneroka Felda, skandal duit raya peneroka, isu Felda Technoplan dan skandal penjualan TRT-ETGO (Norhaspida Yatim 2016; Lim Huey Ting 2017; Tong 2017; Naraza Muda 2017; SPRM Rafizi Ramli 2017).

Isu-isu Felda ini merupakan antara skandal yang diangkat oleh parti oposisi PH dan NGO-NGO dalam kempen PRU-14. Misalnya, NGO-NGO Felda seperti Aktivis Membela Peneroka Felda (AMPF), Persatuan Anak Peneroka Felda Kebangsaan (ANAK), dan Suara Generasi Kedua Felda (SGK2F) telah memainkan peranan penting dalam membawa isu ini kepada pengundi Felda (*Sinar Harian Online* 2016; Naraza Muda 2017). NGO-NGO ini tanpa jemu keluar masuk ke tanah rancangan Felda bagi mengupas dan menerangkan isu-isu ini kepada warga Felda. Begitu juga peranan aktor-aktor politik seperti Rafizi Ramli yang gigih mendedahkan isu-isu berkaitan Felda kepada warga Felda. Anak-anak muda Felda yang celik teknologi pula berkongsi cerita yang sama kepada keluarga mereka.

Selain itu, isu lokal dan calon juga turut menjadi faktor pemangkin yang merubah banyak undi di kawasan ini. Misalnya ialah isu yang melibatkan Isa Samad, bekas pengerusi Felda yang bertanding di parlimen Jempol. Sebelum PRU-14, beliau ditahan oleh SPRM berhubung isu pembelian hotel oleh Felda Investment Corporation (FIC) di Kensington, London. Penahanan ini membentuk satu persepsi negatif dalam kalangan pengundi Felda terhadap Isa Samad dan juga BN. Buktinya, walaupun BN masih mengekalkan kemenangannya di sini,

tetapi kawasan 'mega Felda' seperti Jempol ini mencatatkan penurunan majoriti pengundian yang cukup signifikan, iaitu daripada 8,629 majoriti pada PRU-13 kepada hanya 1,631 majoriti sahaja pada PRU-14. Ini menunjukkan isu lokal dan calon ini memberi impak yang besar kepada sokongan pengundi.

Diakhirnya, tindakan parti oposisi dan kumpulan masyarakat sivil yang mendedahkan pelbagai isu Felda ini secara tidak langsung telah mempengaruhi majoriti warga Felda. Tekanan ekonomi yang dihadapi mereka, sekali gus menyebabkan mereka tidak lagi berasa selesa dengan pemerintahan BN. Situasi inilah yang telah mengubah tingkah laku pengundian mereka daripada bersifat identifikasi parti dan sosiologikal kepada mengundi berdasarkan pilihan rasional, lalu menolak BN semata-mata untuk melakukan perubahan.

#### FAKTOR MEDIA BAHARU DAN MAKLUMAT POLITIK

Isu-isu Felda yang banyak dalam PRU-14 menjadi begitu berkesan kepada pengundi Felda kerana mereka mendapat maklumat politik dengan cepat daripada media sosial, tidak seperti mana sebelumnya. Pengaruh media sosial inilah kemudiannya mencorak tingkah laku pengundi Felda. Hal ini sejajar dengan kajian Pepinsky (2013) yang mendapati Malaysia telah menghadapi perubahan politik akibat daripada perkembangan media baharu, terutamanya melibatkan Internet yang berada di luar kawalan kerajaan. Ini memudahkan pihak oposisi dan aktivis Felda untuk menyebarkan maklumat politik terutamanya melibatkan skandal-skandal besar Felda. Media atas talian seperti Malaysiakini, Harakahdaily, Free Malaysia Today, Rocketkini dan lain-lain yang dimuatnaik ke laman sosial masing-masing turut memainkan peranan penting dalam menyebarkan maklumat politik kepada pengundi Felda.

Media baharu seperti media sosial Facebook, WhatsApp dan Twitter yang begitu mesra pengguna menjadikan sesuatu maklumat lebih mudah untuk disebar dan diakses dengan hanya memerlukan jaringan Internet dan juga sebuah telefon pintar yang rata-ratanya dimiliki oleh hampir setiap warga muda Felda. Hujah ini disokong oleh kajian daripada Suruhanjaya Komunikasi dan Multimedia Malaysia (2017) yang mendapati laman sosial berada di kedudukan kedua daripada 18 kategori yang paling kerap diakses oleh pengguna Internet di Malaysia. Selain itu, maklumat politik yang

tidak ditapis oleh kerajaan membolehkan warga Felda mendapat maklumat secara terus dan pantas, tanpa ada sebarang tapisan berbanding dengan media arus perdana yang cenderung memihak kepada kerajaan. Kritikan-kritikan oposisi terhadap kerajaan melalui media sosial secara tidak langsung telah meningkatkan reputasi mereka, sekali gus telah mempengaruhi pengundi Felda yang mula melihat parti oposisi ini sebagai pembela warga Felda yang perlu diberikan peluang memerintah.

Dalam PRU-14, laman sosial seperti Facebook dan WhatsApp ini dimanfaatkan sepenuhnya oleh NGO-NGO Felda untuk menyebarkan maklumat politik. Misalnya, ANAK, AMPF dan SGK2F mendedahkan secara terbuka isu-isu penyelewengan Felda. Selain melalui ceramah dan penyebaran risalah, isu-isu ini juga didedahkan melalui kumpulan WhatsApp yang ditubuhkan oleh NGO-NGO tersebut. Begitu juga ahli politik seperti Rafizi Ramli yang turut menggunakan laman sosial sendiri untuk menyebarkan maklumat politik berkaitan Felda dan mendedahkan skandal-skandal yang melibatkan Felda.

Isu-isu Felda yang disampaikan melalui media baharu ini telah memberi kecelikan baharu kepada pengundi Felda bahawasanya Felda di bawah pimpinan kerajaan Najib Razak tidak lagi dijaga sebaiknya seperti dahulu. Isu-isu yang disampaikan melalui media sosial telah berjaya menghakis keyakinan mereka terhadap kerajaan BN. Natiyahnya, pengundi-pengundi di Malaysia termasuk warga Felda mengundi menolak BN dalam PRU-14.

#### KESIMPULAN

Sejak penubuhannya pada tahun 1956, politik Felda menunjukkan dua perkara. Pertama, kawasan Felda sering dianggap sebagai deposit tetap BN. Ini disebabkan tingkah laku pengundi Felda yang cenderung mengundi BN kerana kesetiaan mereka kepada parti yang telah banyak berjasa kepada mereka. Kedua, kawasan Felda merupakan kawasan pengundi majoriti Melayu. Oleh itu, mereka cenderung mengundi mengikut kelompok sosial mereka. Namun, dalam PRU-14, tingkah laku pengundian berdasarkan kesetiaan kepada parti dan kelompok etnik atau wilayah telah berubah. Hasil penelitian menunjukkan tekanan ekonomi akibat daripada hutang FGV, kos hidup yang tinggi, harga barang yang mahal dengan cukai GST telah menyebabkan majoriti pengundi

Felda, khususnya generasi kedua dan ketiganya, tidak lagi mengundi berdasarkan faktor identifikasi parti dan sosiologikal, sebaliknya cenderung menggunakan pendekatan pilihan rasional, iaitu mengundi berdasarkan isu-isu yang mereka hadapi. Perubahan tingkah laku pengundi Felda ini turut dipengaruhi oleh pengundi muda generasi ketiga mereka dan juga media sosial yang telah menyumbang kepada kesedaran pengundi Felda untuk berubah bagi mencipta transisi politik ke arah yang lebih baik lagi. Hasil daripada perubahan tingkah laku pengundi Felda inilah, maka satu kesan utamanya ialah tewasnya BN dalam PRU-14 setelah 61 tahun berkuasa.

Trend pengundian warga Felda ini tidak kekal dan akan terus berubah berdasarkan situasi politik semasa. Ditambah lagi dengan pengaruh media sosial, satu yang pasti ialah pengundi Felda, khususnya pengundi mudanya tidak lagi akan mengundi berdasarkan pendekatan identifikasi parti atau sosiologikal, tetapi lebih kepada pilihan rasional dengan menjadikan isu, prestasi parti, nilai dan faedah sebagai indikator utama dalam menentukan pilihan politik mereka. Jika kerajaan PH gagal untuk 'menjaga' warga Felda sebaiknya sebagaimana di era BN suatu ketika dahulu, maka tidak mustahil warga Felda akan kembali semula menyokong oposisi dalam dalam PRU-15 nanti.

#### PENGHARGAAN

Penulis ingin merakamkan ucapan terima kasih kepada Kementerian Komunikasi dan Multimedia kerana menyediakan geran selama dua tahun untuk penyelidikan ini (SK2016-14). Terima kasih juga kepada Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia kerana menyediakan kemudahan yang diperlukan.

#### RUJUKAN

- Abdul Rashid Moten. 2009. 2008 general election in Malaysia: Democracy at work: *Japanese Journal of Political Science* 10(1): 21-42.
- Abramson, P.R. 1979. Developing party identification: A further examination of life-cycle, generational, and period effects. *American Journal of Political Science* 17(2): 173-194.
- Akmal Haziq. 2018. PH punya potensi besar di parlimen Tampin. *Malaysia Dateline*, 3 Mac. <https://malaysiadateline.com/ph-punya-potensi-besar-di-parlimen-tampin/>. Dicapai pada: 13 September 2019.
- Azman Mahadi, Mohd Fuad Mat Jali & Junaidi Awang Besar. 2016. Tingkah laku pengundi dan faktor kejayaan Barisan Nasional: Kajian kes FELDA Kuala Krau. *Geografia Malaysian Journal of Society and Space* 12(9): 126-137.
- Berglund, F., Holmberg, S., Schmitt, H., & Thomassen, J. 2005. Party identification and party choice. In J. Thomassen (pnyt.). *The European voter*, hal. 105-123. Oxford: Oxford University Press.
- Butler, D. & Stokes, D. 1969. *Political change in Britain: Forces shaping electoral choice*. London: Macmillan.
- Campbell, A., Converse, P.E., Miller, W.E. & Stokes, D.E. 1960. *The American voter*. New York: John Wiley Sons.
- Coleman, J. 1990. *Foundations of social theory*. Cambridge: Belknap Press of Harvard University Press.
- Downs, A. 1957. *An economic theory of democracy*. New York: Harper & Row.
- Felda.net. 2014. Senarai Alamat Rancangan Felda. [www.felda.net.my](http://www.felda.net.my). Dicapai pada: 4 Januari 2019.
- Gomez, J. 2014. Social media impact on Malaysia 13<sup>th</sup> general election. *Asia Pacific Media Educator* 24(1): 95-105.
- Junaidi Awang Besar, Rosmadi Fauzi, Amer Saifude Ghazali, Mohd Azlan Abdullah, Mazlan Ali, Ahmad Rizal Mohd Yusof. 2014. Pilihan Raya Umum (PRU) 2013 di Malaysia: Suatu analisis 'tsunami politik bandar'. *Geografia: Malaysian Journal of Society and Space* 10: 28-38.
- Kahneman, D. & Tversky, A. 1979. Prospect theory: An analysis of decision under risk. *Econometrica* 47(2): 263-291.
- Khor, Yu Leng. 2014. The political tussle over Felda land schemes: UMNO strengthens its Malay rural fortress in 13<sup>th</sup> General Election. *Kajian Malaysia* 32(2): 89-121.
- Lazarsfeld, P.F., Barelson, B.R. & Goudet, H. 1968. *The people's choice: How the voter makes up his mind in a Presidential campaign*. Edisi Kedua. New York: Columbia University Press.
- Lim, Huey Ting. 2017. Skandal tanah FELDA 'puaka untuk semua'. *Malaysiakini*, 27 Disember. <https://www.malaysiakini.com/news/406729>. Dicapai pada: 6 Januari 2019.
- Moniruzzaman, M. & Farzana, K.F. 2018. Malaysia 14<sup>th</sup> General Election: End of epoch, and beginning of a new? *Intellectual Discourse* 26(1): 207-228.
- Naraza Muda. 2017. Isu Felda bukan 'mi celup'. *Harakahdaily*, 2 Julai. <http://www.harakahdaily.net/index.php/berita/15-tanah-air/1988-isu-felda-bukan-mi-celup>. Dicapai pada: 7 Januari 2019.
- Norhaspida Yatim. 2016. Generasi baharu Felda: Mana rumah kami? *Sinar Harian Online*, 30 Ogos. <http://www.sinarharian.com.my/nasional/generasi-baharu-felda-mana-rumah-kami-1.557933>. Dicapai pada: 6 Januari 2019.

- Nuradilla Noorazam. 2018. Rumah dan pekerjaan, itu yang kami mahu—generasi kedua FELDA. *Astro Awani*, 4 Mei. <http://www.astroawani.com/berita-politik/rumah-dan-pekerjaan-itu-yang-kami-mahu-generasi-kedua-felda-174437>. Dicapai pada: 5 Januari 2019.
- Pakiam, G. K. 2018. Voting behaviour in FELDA parliamentary constituencies since 2004. *ISEAS Perspective* 26: 1-15.
- Pepinsky, T.B. 2013. The new media and Malaysia politics in historical perspective. *Contemporary Southeast Asia* 35(1): 83-103.
- Rafizi Ramli. 2017. Hakmilik pelaburan terbesar FELDA di London didaftarkan kepada syarikat “offshore” bvi, bukan anak syarikat FELDA. Rafizi Ramli.com, 16 Oktober. <https://rafiziramli.com/2017/10/hakmilik-pelaburan-terbesar-felda-di-london-didaftarkan-kepada-syarikat-offshore-bvi-bukan-anak-syarikat-felda/>. Dicapai pada: 5 Januari 2019.
- Razak Ahmad, Mazwin Nik Anis, Sarban Singh, Ivan Loh, Ong Han Sean & Mohd Farhaan Shah. 2018. FELDA voters could be kingmakers. *The Star*, 12 April. <https://www.thestar.com.my/news/nation/2018/04/12/felda-voters-could-be-kingmakers-highstakes-battle-set-for-malay-heartland/#k35uL030D1G0JFhT.99>. Dicapai pada: 10 Januari 2019.
- Serina Rahman. 2018. *Malaysia's general elections 2018: Understanding the Rural Vote*. Singapore: ISEAS Publishing.
- Sinar Harian Online*. 2016. Generasi kedua FELDA perlu serah bukti. 30 November, <https://www.sinarharian.com.my/mobile/video/generasi-kedua-peneroka-perlu-serah-bukti-1.592673>. Dicapai pada: 7 Januari 2019.
- Sivamurugan, Pandian. 2010. Malaysia's 12<sup>th</sup> general election: An analysis. *European Journal of Social Sciences* 14 (4): 508-523.
- Suruhanjaya Komunikasi dan Multimedia Malaysia. 2017. *Internet Users Survey 2017: Statistical Brief Number Twenty-One*. Cyberjaya: Suruhanjaya Komunikasi dan Multimedia Malaysia.
- Suruhanjaya Pilihanraya. 2008. Keputusan Pilihan Raya Umum 2008. <http://www.spr.gov.my>. Dicapai pada: 6 Januari 2019.
- Suruhanjaya Pilihanraya. 2013. Keputusan Pilihan Raya Umum 2013. <http://www.spr.gov.my>. Dicapai pada: 6 Januari 2019.
- Suruhanjaya Pilihanraya. 2018. Keputusan Pilihan Raya Umum 2018. <http://www.spr.gov.my>. Dicapai pada: 6 Januari 2019.
- Tong, G. 2017. Skandal FGV lebih besar dari 1MDB, kata pakar ekonomi. *Malaysiakini*, 4 November. <https://www.malaysiakini.com/news/400772>. Dicapai pada: 10 Januari 2019.
- Weisberg, H. 1980. A multidimensional conceptualization of party identification. *Political Behavior* 2: 33-60.
- Welsh, B. 2013. Malaysia's elections: A step backward. *Journal of Democracy* 24(4): 136-150.
- Wong, Chin-Huat. 2018. The rise, resilience and demise of Malaysia's dominant coalition. *The Round Table* 107(6): 755-769.

Mohammad Agus Yusoff  
Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan  
Universiti Kebangsaan Malaysia  
Bangi Selangor  
E-mail: [agus@ukm.edu.my](mailto:agus@ukm.edu.my)

Shah Mohd Akmal Abdul Halim (corresponding author)  
Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan  
Universiti Kebangsaan Malaysia  
Bangi Selangor  
E-mail: [shahmohdakmal@gmail.com](mailto:shahmohdakmal@gmail.com)

Received: 18 June 2019

Accepted: 24 September